

Recomandarea 17 / 2001 cu privire la îmbunătățirea situației economice și de angajare în munca a romilor / tiganilor și "nomazilor" din Europa

Comitetul de Miniștri, în virtutea articolului 15.b. al Statutului Consiliului European, Considerând ca scopul Consiliului European este de a realiza o strânsă uniune între membrii săi și ca acest scop poate fi realizat, în mod particular, printr-o acțiune comună în domeniul coeziunii sociale;

Recunoscând ca grupuri importante de romi / tigani și "nomazi" din Europa suferă de pe urma somajului de lungă durată și a săraciei, fapt care reprezintă o amenințare pentru coeziunea socială a statelor membre;

Relevând ca problemele persistente ale somajului și săraciei rezultă din discriminarea și excluderea socială de care suferă românii / tiganii și "nomazii", și ca acestea sînt strîns legate de problemele existente în materie de locuire, educație, formare profesională și sănătate;

Recunoscând ca piața muncii va oferi, la scară redusă, puține perspective de lucru pentru romi / tigani și "nomazi";

Considerând ca problemele economice ale romilor / tiganilor și "nomazilor" nu vor putea fi surmontate decît dacă statele membre vor considera egalitatea de șanse ca pe o prioritate pentru accesarea pe piața muncii și pentru activitățile generatoare de venituri;

Ținînd cont de faptul că politicile destinate să remedieze problemele cu care se confruntă românii / tiganii și "nomazii", în domeniul angajării și activității economice trebuie să fie globale și, pornind de la principiul că angajarea este legată și de alți factori, cum ar fi educația și formarea, locuința și lupta contra rasismului și discriminării;

Fără a pierde din vedere diversitatea culturală a grupurilor de romi / tigani și "nomazi" prezente în Europa și faptul că această diversitate ar trebui valorizată și încurajată, la nivel național și local;

Reamintind că prioritatea trebuie să fie dată de acțiuni și de inițiative întreprinse la nivel local;

Fără a scăpa din vedere că drepturile sociale fac parte integrantă din drepturile omului, consacrate prin Carta socială europeană revizuită;

Ținînd cont de Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale (STE nr.157);

Ținînd cont de Recomandarea R(2000)4 a Comitetului de Miniștri al statelor membre asupra educației copiilor romi / tigani în Europa;

Ținînd cont de Recomandările 563(1969) și 1203(1993) ale Adunării Parlamentare a Consiliului European, în care se stipulează nevoile romilor / tiganilor din Europa, în materie de educație;

Ținînd cont de Rezoluțiile 125(1981), 16(1995) și 249(1993), precum și Recomandarea 11(1995) a Congresului puterilor locale și regionale ale Europei asupra situației romilor / tiganilor în Europa;

Ținînd cont de Recomandarea de politică generală nr.3 a Comisiei Europene contra rasismului și intoleranței, referitoare la lupta împotriva rasismului și intoleranței față de romi / tigani;

Ținînd cont de publicarea lucrării "Tigani și nomazi" (1985) și ediția revizuită din 1994 ("Romi, tigani și nomazi", publicații ale Consiliului European);

Salutînd documentul elaborat de Grupul de specialiști pentru romi / tigani, intitulat "Problemele din domeniul economic și de angajare cu care sînt confrunțați românii / tiganii din Europa" (MG-S-ROM (99) 5rev2);

Ținînd cont de "Memorandumul Consiliului European asupra formării și orientării personalului serviciilor de angajare de deschidere spre comunitățile etnice defavorizate", adoptat de Comitetul european pentru migrație;

Recomandă ca Guvernele statelor membre, în punerea în practică a politicilor care vizează îmbunătățirea situației economice și de angajare în munca a romilor / tiganilor și "nomazilor"

o să acorde atenție principiilor expuse în anexa prezentei recomandări;

o să aducă, prin metode aplicate, prezenta recomandare la cunostința serviciilor publice

abilitate din tarile lor;

Anexa: Principii directe pentru politicile economice si de angajare în munca adresate romilor / tiganilor si "nomazilor" din Europa

I. Principii generale

1. Comunitatile si organizatiile romilor / tiganilor trebuie sa fie implicate deplin în procesul de concepere, punere în practica si control al programelor si politicilor care vizeaza îmbunatatirea situatiei economice si de angajare în munca;
 2. Guvernele trebuie sa sustina plener eforturile depuse de comunitatile de romi / tigani pentru a le folosi si dezvolta potentialul, în vederea îmbunatatirii situatiei economice si a pozitiei lor pe piata muncii;
 3. Guvernele trebuie sa vegheze la promovarea politicilor economice si de angajare în munca pe termen lung, în sprijinul comunitatilor de romi / tigani;
 4. Autoritatile locale si centrale trebuie sa conceapa structuri si abordari flexibile, precum si strategii de comunicare adaptate la diversele situatii ale comunitatilor de romi / tigani;
 5. Pentru a promova sinergiile si parteneriatele locale, accentul trebuie pus pe necesitatea întaririi coordonarii dintre autoritatile nationale si locale abilitate, organizatiile rome si cele care lucreaza cu romi. În plus, programele organizatiilor internationale pentru romi / tigani trebuie sa asigure eficacitatea cooperarii si parteneriatelor, la nivel national si local;
 6. Strategiile de dezvoltare, de amploare regionala, trebuie sa comporte principii si obiective clare si specifice care sa vizeze comunitatile de romi / tigani;
 7. Eficacitatea dispozitiilor legislative de lupta contra discriminarii trebuie sa fie întarite, fara a pierde din vedere ca discriminarea pe care o suporta romii este atât directa cât si indirecta. Este necesara, deci, sustinerea ONG-urilor care aduc un sprijin juridic romilor / tiganilor;
 8. În cadrul luptei contra discriminarii trebuie organizate, în conditii de egalitate, campanii de sensibilizare pentru toti cei care solicita dreptul la angajare în munca, la accesere pe piata muncii. Campanii de informare asupra drepturilor salariatilor trebuie sustinute în mod egal.
 9. Eficacitatea legilor care sa vizeze lupta contra discriminarii trebuie întarita prin plasarea sarcinii probei persoanei acuzate de discriminare.
 10. Culegerea informatiilor asupra pietei muncii, dupa autorizarea legala, trebuie sa respecte plener dispozitiile Conventiei europene pentru protectia persoanelor în privinta prelucrarii automatizate a datelor cu caracter personal (STE nr.108), pentru a evita orice discriminare si excludere suplimentara;
 11. Autoritatile trebuie sa recunoasca si sa legitimeze activitatile economice întreprinse de romi / tigani, precum si contributia lor la crearea activitatilor generatoare de venituri.
- #### II. Politici de angajare în munca si acces pe piata muncii
12. Guvernele trebuie sa promoveze egalitatea de sanse a romilor / tiganilor în accesul pe piata muncii, în special prin punerea în practica a politicilor nediscriminatorii, la nivelul serviciilor nationale ale fortelor de munca;
 13. Acolo unde exista, planurile nationale de actiune în sprijinul angajarii trebuie sa tina cont, în mod special, de problemele romilor / tiganilor pe piata muncii si sa comporte masuri specifice care sa vizeze ameliorarea situatiei lor;
 14. Administratia publica locala si centrala trebuie sa reflecteze, în componenta sa, la structura populatiei pe care o deserveste, în care sa cuprinda, de asemenea, romii / tiganii.
 15. Trebuie promovata angajarea romilor / tiganilor, la toate nivelurile sectorului public, si stabilite parteneriate locale cu romii / tiganii, pentru a le oferi posibilitatea de formare în vederea angajarii. Strategiile promovate, conforme nevoilor, trebuie elaborate în vederea îmbunatatirii capacitatii romilor / tiganilor de a ocupa un loc de munca, prin învățarea competentelor de baza.
 16. Autoritatile locale si centrale trebuie sa uzeze de puterile lor pentru a atinge un obiectiv similar în sectorul privat, de exemplu în cadrul masurilor luate în sprijinul politicilor de angajare, acordând facilitati fiscale întreprinzatorilor privati care angajeaza romi / tigani;
 17. Un effort particular trebuie facut pentru a oferi femeilor rome posibilitatea de a accede

pe piata muncii si de a întreprinde activitati generatoare de venituri de care sînt interesate.

III. Activitati generatoare de venituri

18. Guvernele trebuie sa suprime obstacolele în crearea micilor întreprinderi, pentru a permite dezvoltarea micilor afaceri sau familiale ale romilor / tiganilor;
19. Guvernele trebuie, în mod egal, sa creeze un cadru juridic pentru întreprinzatorii cu vocatie sociala, care sînt adesea în masura sa permita grupurilor excluse sa acceda pe piata muncii si sa se integreze economic;
20. Este necesara sprijinirea romilor / tiganilor sa dezvolte activitati generatoare de venituri, prin exploatarea urmatoarelor principii: parteneriate între ONG-urile rome si nerome, conceperea de politici si programe, pornind de la initiativele venite din partea celor interesati, larga participare a tuturor partilor implicate, cooperarea între romi si neromi, luarea în calcul a raportului barbati / femei, responsabilizare si transparenta;
21. Administratiile si guvernele, locale si centrale, trebuie sa intensifice activitatile generatoare de venit pentru romi / tigani, în domeniul serviciilor si productiei (în special în turism, recreere, cultura, transport, amenajare teritoriala, noi metode de reciclare si eliminare a deseurilor, agricultura si cresterea animalelor etc.);
22. Guvernele trebuie sa sustina crearea de structuri intermediare, capabile sa încadreze initiativele luate la nivel local, furnizînd asistenta cercetarii si evaluarii resurselor si nevoilor locale în dezvoltarea de proiecte si gestionarea initiativelor comerciale.
23. Autoritatile locale si centrale trebuie sa stimuleze serviciile publice, sa semneze contracte de prestari servicii cu întreprinzatorii romi / tigani;
24. Autoritatile locale si centrale trebuie sa sustina crearea si dezvoltarea, la nivel regional si local, a unor sisteme de schimb si troc, a unor cooperative de credit si a altor instrumente financiare neconventionale.
25. Puterile locale si ONG-urile trebuie sa fie încurajate sa favorizeze crearea de retele durabile între întreprinderi si proiecte rome, atît la nivel regional si local cît si la nivel european.
26. Trebuie promovat accesul organizatiilor comerciale rome pe pietele straine, prin intermediul cooperarii echitabile cu organizatiile de comert.
27. Trebuie ca guvernele sa garanteze romilor / tiganilor o parte echitabila a bunurilor obtinute din privatizare, de exemplu facilitînd accesul efectiv si legal al acestora la terenuri, pentru practicarea activitatilor agricole, prin intermediul fondurilor funciare comunitare.

IV. Instrumente financiare

28. Guvernele trebuie sa fie încurajate sa prevada un ajutor bugetar pe termen lung, pentru finantarea programelor de dezvoltare si sustinerea activitatilor generatoare de venituri destinate romilor / tiganilor;
29. Strategiile de finantare trebuie sa prevada sustinerea organizatiilor de romi / tigani si organizatiilor care ajuta aceste comunitati, care intervin la nivel local si regional, national si international, în vederea promovarii muncii si activitatilor generatoare de venituri.
30. Statele membre trebuie sa participe (si pe cît posibil, sa contribuie financiar) la programe de schimb bilateral si multilateral, precum si la programele europene si internationale de dezvoltare, în beneficiul romilor / tiganilor din tarile Europei centrale si de est.
31. Colectivitatile locale trebuie sa li se acorde mijloacele legale si bugetare necesare, în vederea sustinerii initiativelor de dezvoltare ale comunitatilor de romi / tigani.
32. Canalele internationale de finantare, ca Uniunea Europeana, Banca Mondiala, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, Pactul de stabilitate pentru Europa de Sud-Est si PNUD, vor avea un rol important de jucat, atît în oferirea fondurilor, sub forma de subventii si împrumuturi, cît si în realizarea de noi programe si politici. Proiectele finantate vor trebui sa favorizeze participarea romilor la cooperarea între puterile publice si societatea civila, la descentralizarea serviciilor publice si actiunea ONG-urilor. Organismele finantatoare vor trebui, de asemenea, sa-si adapteze conditiile impuse, în scopul încurajarii programelor comunitare si dezvoltarii activitatilor generatoare de venit.

V. Formare si educatie

33. Guvernele trebuie sa întreprinda politici active pentru încurajarea tinerilor romi / tigani de a-si termina studiile secundare si a întreprinde studii superioare sau a face cursuri de ucenicie, de exemplu sub forma ajutoarelor financiare si a unui sistem de tutorat. Trebuie avute în vedere mijloace (cum ar fi subventia si sistemul parental) care sa permita îmbunatatirea nivelului slab de calificare al comunitatii de romi / tigani si sa incite cât mai multe persoane sa urmeze studii superioare.

34. Trebuie încurajata dezvoltarea de programe de formare de lupta contra discriminarii, destinate persoanelor implicate în deciziile de recrutare, fie ca acestea sînt initiative private, ale sectorului public sau ale serviciilor nationale de angajare în munca. În materie de egalitate de tratament, aceste formari trebuie sa combine obligatiile legale si bunele practici ale politicilor întreprinderii si statului.

35. Cultura si identitatea romilor / tiganilor trebuie sa fie pe deplin luate în considerare în conceptia si metodele de formare vocationala. Ar putea fi pus în practica un sistem de acreditare care sa dezvolte meseriile traditionale si piata de desfacere, care sa fie considerate echivalente cu standardele oficiale de calificare.

36. Programele de formare vocationala destinate romilor / tiganilor trebuie sa raspunda nevoilor locale sau regionale, de exemplu în ceea ce priveste îmbunatatirea conditiilor de viata si potentialelor deschideri pe piata muncii. Ar trebui privilegiata formarea pentru angajare. Dezvoltarea de produs si studiile de piata ar trebui sa faca parte din aceasta formare.

37. Programele comunitare pentru angajare (numite si programe de ajutor public), prin care se înțeleg cursuri de alfabetizare pentru adulti, ar trebui sa contina o sectiune consacrata calificarii si formarii, în scopul îmbunatatirii perspectivelor de angajare pe termen lung a participantilor.

38. Autoritatile trebuie sa favorizeze la recunoasterea competentelor comunitatilor de romi / tigani si contributia economica a acestora (a se vedea paragraful 11).

39. Guvernele trebuie sa creeze programe de calificare destinate tinerilor romi / tigani, în domeniul noilor tehnologii si noilor cunostinte.

40. Puterile locale si guvernele trebuie sa încurajeze formarea romilor / tiganilor fata de responsabilitatile locale, în special în domeniul economic, comercial si al gestiunii întreprinderii.

VI. Informare, cercetare si evaluare

41. Romii / tiganii trebuie sa fie informati asupra drepturilor si îndatoririlor lor în domeniul muncii, ajutoarelor acordate de organele administrative si functionarii institutiilor, precum si a sistemelor de protectie sociala. Aceste informatii, care trebuie comunicate de catre serviciile de stat, în cooperare cu ONG-urile, trebuie sa permita îmbunatatirea integrarii lor economice si sociale.

42. Statele membre trebuie sa încurajeze micile proiecte novatoare si cercetarea, în asa fel încît sa aduca nevoilor locale raspunsuri adaptate la potentialul disponibil, în cooperare cu organizatiile si persoanele competente.

43. Politicile si programele de dezvoltare economica si de angajare în munca trebuie sa fie controlate atent. Evaluarea impactului acestora asupra comunitatii romi nu trebuie sa se limiteze la reusita economica, ci sa tina cont si de implicatiile mai largi pe care le au asupra acelei comunitati.

44. Pentru a asigura reusita acestor programe trebuie fixate, înca de la început, obiective clare, cât si procedurile de evaluare.

45. Documentele si informatiile referitoare la exemple de bune practici, instrumente si utilitati eficiente, trebuie sa fie reunite si difuzate la nivel national si international.

Discutata si adoptata de Comitetul de Ministri, la cea de-a 774-areuniune a Ministrilor Delegati, din 27 noiembrie 2001

Nota: Pentru traducerea în limba româna a diverselor etnonime si exonime, s-a utilizat ortograful "rom", în conformitate cu Rezolutia 44 / 1997 a Consiliului Europei (CPLRE), Art.14, 15 (mai jos) si Memorandum-ului MAE (2000).

14. Decide utilizarea, pe viitor, a ortografului "rom", care trebuie sa se scrie cu un singur "r", pentru a se alinia practiciile generale a Consiliului Europei si OSCE;

15. Decide, din nevoia de a simplifica lectura si înțelegerea documentelor, de a reuni sub apelativul "rom(i)" ("Rom(s)", în franceza; "Rom(a)", în engleza, n.t.: "Aven amentza"),

ansamblul de grupuri cum ar fi: romii, tiganii, sintii, manusii, gitanii;
(Traducere neoficiala: Centrul romilor pentru politici publice "Aven amentza")